

การศึกษาศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม สู่การสร้างสรรคการแสดง
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี
THE STUDY OF DVARAVATI ARTS AND CULTURE IN NAKHON PATHOM
PROVINCE TO CREATE A PERFORMANCE TO PROMOTE TOURISM IN THE
DVARAVATI ANCIENT DANCE CIVILIZATION SERIES

ธนสิทธิ์ ชมชิต¹

Tanasit Chomchit¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม สู่การสร้างสรรคการแสดง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี เป็นการศึกษาในพื้นที่ เมืองนครปฐมโบราณ ยุคประวัติศาสตร์ในสมัยทวารวดี มีโบราณสถานที่หลงเหลือร่องรอยในปัจจุบัน เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในฐานะเมืองโบราณ ดังเช่นกับจังหวัดอื่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างสรรคการแสดงจาก บริบทศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม 2) เพื่อถ่ายทอดท่ารำและรูปแบบของการแสดง สู่สถานศึกษาในพื้นที่แหล่งวัฒนธรรมทวารวดีจังหวัดนครปฐม และ 3) เพื่อออกแบบและผลิตสื่อวีดิโอ การแสดงประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทวารวดี ผู้วิจัยใช้กระบวนการดำเนินแบบ Mixed Method Research และ Participatory Action Research : PAR โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และแบบสอบถาม ผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัย ได้สร้างสรรคการแสดง ชุดอารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี ซึ่งถ่ายทอดสู่ 7 โรงเรียนใน จังหวัดนครปฐม พร้อมทั้งจัดทำวีดิโอประชาสัมพันธ์ ผลการประเมินการแสดงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านนาฏศิลป์มีคะแนนเฉลี่ย 8.75 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และผู้ชมมีความพึงพอใจใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.69, S.D.=0.60) งานวิจัยนี้ไปสู่การสร้างสรรคการแสดงใหม่จากบริบท วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นผ่านการเล่าเรื่อง ประวัติศาสตร์ด้วยศิลปะการแสดง

คำสำคัญ: ทวารวดีจังหวัดนครปฐม, ส่งเสริมการท่องเที่ยว, สร้างสรรคการแสดง

¹ อาจารย์ สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม tanasit-chomchit@hotmail.com

¹ Lecturer, Thai Classical Dance and Performing Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, tanasit-chomchit@hotmail.com

Receive 04/09/68, Revise 10/11/68, Accept 10/11/68

Abstract

The research titled "A Study of Dvaravati Art and Culture in Nakhon Pathom Province Toward the Creation of a Performance to Promote Tourism: The Dvaravati Archaeological Dance Civilization" focuses on the ancient city area of Nakhon Pathom during the Dvaravati historical period. Despite the presence of numerous archaeological sites, the area is still not widely recognized as an ancient city comparable to other provinces known for historical and archaeological tourism. The objectives of this study are: To create a performance inspired by the Dvaravati art and cultural context in Nakhon Pathom Province; To transmit dance postures and performance styles to educational institutions within cultural heritage areas of Nakhon Pathom; and To design and produce a promotional video to support Dvaravati cultural tourism. This research employs a Mixed Method Research approach and Participatory Action Research (PAR). Data were collected through interviews, focus group discussions, and questionnaires, and were analyzed and validated by expert review. The result of the research was the development of a creative performance titled "Dvaravati Archaeological Dance Civilization," which was disseminated to seven schools within the province. Additionally, a promotional video was produced. The performance was evaluated by three experts in Thai classical dance and performing arts, receiving an average score of 8.75, indicating a highly appropriate level. Audience satisfaction was found to be at the highest level ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.60). This research led to the creation of a new performance based on the local Dvaravati cultural context, promoting tourism and instilling a sense of pride in the local community through historical storytelling in the form of performing arts.

Keywords: Dvaravati in Nakhon Pathom Province, Promoting a tourist city,
Creating a performance

บทนำ

ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และ ประเพณี รวมถึงความเป็นมิตรของคนไทยที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกในฐานะ “Land of Smiles” (อมรรัตน์ วงศ์เป็น, 2552) ทรัพยากรเหล่านี้สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ถึง 8 ประเภท โดยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถือเป็นประเภทที่มีศักยภาพสูง (สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม, 2557) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังส่งเสริม

การอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของชุมชน อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลายแห่งกลับขาดความยั่งยืนและไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) ทั้งที่ศิลปวัฒนธรรมเป็นโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ของสังคมที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่กลับค่อย ๆ เลือนหายหรือไม่ได้รับการส่งต่ออย่างมีประสิทธิภาพ (เนชั่น ทวี, 2564: ออนไลน์) ดังนั้น การสร้างสรรค์สื่อหรือกิจกรรมที่ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบใหม่ ๆ โดยเชื่อมโยงกับรากวัฒนธรรม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมและฟื้นฟูอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้โดดเด่นอีกครั้ง

เมืองนครปฐมโบราณ เป็นพื้นที่ที่มีร่องรอยของอารยธรรมทวารวดีอย่างเด่นชัด มีโบราณสถานสำคัญจำนวนมาก เช่น เจดีย์จุลประโทน องค์พระปฐมเจดีย์ และโบราณสถานวัดพระเมรุ (กรมศิลปากร, 2548; สฤณีพงศ์ ขุนทรง, 2557) อย่างไรก็ตาม แหล่งเหล่านี้ยังไม่ได้ได้รับความนิยมในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเท่าที่ควร จากปัญหานี้จึงเกิดเป็นแนวคิดในการใช้ “Soft Power” สร้างสรรค์การแสดงที่ถ่ายทอดเรื่องราวอารยธรรมทวารวดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และฟื้นฟูอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก โดยการดำเนินงานวิจัยนี้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น และนโยบาย ววน. ปี 66–70 ที่เน้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ผ่านกระบวนการฝึกอบรมครูในท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยสื่อร่วมสมัย

งานวิจัยนี้ ประยุกต์แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณค่า เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน บริหาร และพัฒนา เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังมุ่งสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงให้จังหวัดนครปฐม ผ่านการศึกษาและวิเคราะห์ศิลปวัฒนธรรมทวารวดี ทั้งด้านประวัติ ความเชื่อ ศิลปะ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เพื่อนำมาสู่การสร้างสรรค์ท่ารำ เครื่องแต่งกาย และรูปแบบการแสดง โดยอ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยและนาฏยประดิษฐ์ เช่นเดียวกับงานของ (ธีรตา นุ่มเจริญ, 2565) ที่สร้างสรรค์การแสดงแสง สี เสียง ชุด “เมืองปฐาณทวารวดีเรื่องเล่า วิถีชนดงละคร” จากการศึกษาตำนานและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมทวารวดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสรรค์การแสดง จากบริบทศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อถ่ายทอดท่ารำและรูปแบบของการแสดง สู่สถานศึกษาในพื้นที่แหล่งวัฒนธรรมทวารวดีจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อออกแบบและผลิตสื่อวีดิโอการแสดงประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทวารวดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้ส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ด้านนาฏศิลป์และศิลปะการแสดง ทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ โดยบูรณาการกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังสร้างการแสดงสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดสู่โรงเรียน และเยาวชน เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมทวารวดี พร้อมช่วยเพิ่มรายได้ให้ชุมชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ใช้นาฏศิลป์เป็นสื่อประชาสัมพันธ์

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การทบทวนเอกสาร และข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมบริบทพื้นที่ศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุสมัยทวารวดีในจังหวัดนครปฐม
3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย 7 กลุ่ม ดังนี้
 - 3.1 นักวิชาการด้านทวารวดี/โบราณคดี จำนวน 2 คน มีประสบการณ์ด้านโบราณสถานและวัตถุโบราณสมัยทวารวดี ไม่น้อยกว่า 2 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)
 - 3.2 บุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวม 4 คน จากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
 - 3.3 ประชาชน/ชาวบ้าน จำนวน 10 คน ที่มีความรู้เกี่ยวกับทวารวดีในนครปฐมอาศัยในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
 - 3.4 ชุมชน คณะละครรำ นักแสดง ที่มีความรู้ความสามารถด้านศิลปะการแสดง เป็นผู้รับงานแสดงในพื้นที่ จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)
 - 3.5 ครุฑนาฏศิลป์ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 7 คน ต้องได้รับอนุญาตจากโรงเรียน มีทักษะด้านการแสดงนาฏศิลป์ ร่วมออกแบบท่ารำจากเรื่องราวทวารวดีได้ ไม่กระทบงานสอน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
 - 3.6 ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ จำนวน 3 คน ทำหน้าที่ตรวจประเมินคุณภาพ ความถูกต้อง และความงามของการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง
 - 3.7 ผู้ชม/นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน คัดเลือกแบบบังเอิญ ยินดีให้เวลาในการทำแบบประเมินความพึงพอใจ และเต็มใจให้ข้อมูล

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบ ผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งเป็นการบูรณาการทั้ง เชิงคุณภาพ และ เชิงปริมาณ รวมถึงใช้แนวทาง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มีส่วนร่วมในการ

ให้ข้อมูล ออกแบบ สร้างสรรค์ และประเมินผลการดำเนินงานวิจัยอย่างครบวงจร โดยแบ่งกระบวนการดำเนินงานวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) และเก็บข้อมูลภาคสนาม บริบทศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม

- 1) สำรวจพื้นที่ ลงพื้นที่ศึกษาโบราณสถาน และสิ่งของที่ถูกขุดค้นพบสมัยทวารวดี
- 2) การศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรม บริบทด้านการท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม
- 3) การออกแบบเครื่องมือในการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย (IOC)
- 4) จัดกิจกรรมการระดมสมอง ทั้งหมด 4 ครั้ง ร่วมกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มตัวอย่าง โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 33 คน เป็นการบรรยายเรื่องศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม จัดประชุม ประชาพิจารณ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เรื่องการสร้างสรรค์การแสดงทางด้านนาฏศิลป์ไทย สรุปแนวทาง รูปแบบของการแสดง องค์ประกอบต่าง ๆ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยที่ 2 การสร้างสรรค์ชุดการแสดง “อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี”

- 1) ออกแบบเครื่องประดับและเครื่องแต่งกาย โดยถอดอัตลักษณ์จากโบราณสถานและวัตถุโบราณสมัยทวารวดี ในจังหวัดนครปฐม
- 2) จัดกิจกรรมสร้างสรรค์และออกแบบการแสดงที่ได้ข้อมูลจากการจัดกิจกรรมการระดมสมอง และทำประชาพิจารณ์ทั้ง 4 ครั้ง ร่วมกับกลุ่มครูนาฏศิลป์ ที่เป็นข้าราชการ ครูอัตราจ้างหมวดศิลปะ(นาฏศิลป์) ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม
- 3) ประเมินการแสดงโดยคณะกรรมการผู้ทรงด้านนาฏศิลป์และศิลปะการแสดง
- 4) สะท้อนผล (Reflection) ร่วมกับชุมชน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง และปรับปรุงแก้ไข
- 5) จัดเวทีเพื่อนำเสนอผลงานการแสดงที่ได้จากการสร้างสรรค์
- 6) ประเมินผลการแสดงจากผู้ชม คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลจากผู้ชม/นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ (วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยที่ 3 การเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สถานศึกษาในพื้นที่แหล่งวัฒนธรรมทวารวดีจังหวัดนครปฐม

1) ถ่ายทอดผลงานวิจัยสู่สถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงศิลปวัฒนธรรมทวารวดีของจังหวัดนครปฐม อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความตระหนักรู้ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 7 โรงเรียน โดยมีนักเรียนในชมรมนาฏศิลป์เข้าร่วมโรงเรียนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 70 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยที่ 4 เพื่อการออกแบบและพัฒนาสื่อวีดิโอการแสดงประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทวารวดี

1) ถ่ายทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว การแสดงชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

การประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย และการรวบรวมเอกสาร วิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) บริบท ศิลปวัฒนธรรม วัตถุ โบราณสถาน ฯลฯ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินการแสดง และแบบสอบถามนักท่องเที่ยว มาวิเคราะห์โดยกำหนดการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ช่วงคะแนนเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนโดยผู้วิจัยใช้การแปลผลจากการคำนวณ โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้นจากสูตร (อัจฉรา พงนา, 2550)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อมูลที่ได้จาก แบบประเมินการแสดง และแบบสอบถามความพึงพอใจ

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) ของข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินการแสดง และแบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการศึกษา

จากการดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐมสู่การสร้างสรรคการแสดงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุด “อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี” ผลการศึกษาโดยสรุปตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังนี้

ภาพที่ 1 การแสดง แสง สี เสียง ย้อนอดีตทวารวดี ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี
ที่มา: ผู้วิจัย

1. ผลการสร้างสรรค์การแสดงจากบริบทศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม

พบว่า ประชาชนยังขาดความเข้าใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น และมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว จึงเสนอการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยและละครย้อนยุค โดยพัฒนาการแสดงชุด “อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี” ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านเวทีกลางแจ้ง โดยจัดงาน “ทวารวดีรำลึก” วันที่ 28 เมษายน 2568 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 แนวคิดการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

การแสดงชุด “อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี” เป็นระบำโบราณคดีที่ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐม โดยได้รับแรงบันดาลใจจากเหรียญเงินลายหม้อน้ำ บุรณฆฏะ สัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์และความเป็นสิริมงคล สะท้อนความเชื่อและอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย ผู้สร้างสรรค์ได้นำองค์ประกอบเหล่านั้นมาผสมผสานกับดนตรีและการเคลื่อนไหวร่วมสมัย

1.2 คุณสมบัติผู้แสดงการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

นักแสดง 8 คน สวมบทบาทเป็นนางฟ้า สื่อถึงความงดงามและอ่อนโยน โดยคัดเลือกผู้แสดงจากลักษณะรูปร่าง หน้าตา บุคลิกที่ดี และอ่อนหวาน ผู้แสดงต้องมีทักษะการรำที่แม่นยำ ฟังจังหวะเพลงได้ดี และถ่ายทอดอารมณ์เรื่องราวของการแสดงได้อย่างมีชีวิตชีวา

1.3 เพลงและดนตรีที่ใช้ในการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

เพลงและดนตรีที่ใช้ในการแสดง เป็นดนตรีที่มีความร่วมสมัย และยังมีการนำดนตรีที่มีความเป็นอินเดียเข้ามาผสมผสานอีกด้วย เพื่อสื่อถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่ได้รับเข้ามา

1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักฐานที่ค้นพบ คือ “หม้อบุรณฆฏะ” จะใช้ดอกบัวสีชมพูสำหรับถือ และเป็นไม้ดอกในหม้อน้ำ ซึ่งสื่อถึงการบูชา ไหว้พระ

1.5 รูปแบบการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

การสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบระบำโบราณคดี เน้นความพร้อมเพรียงของท่าทำให้เกิดความสวยงาม โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง

การแสดงช่วงที่ 1 นำเสนอลีลาการรำรำ อิริยาบถการเคลื่อนไหว ที่ถอดแบบมาจากรูปปูนปั้น เน้นสรีระร่างกายที่อ่อนช้อยสวยงาม และท่ารำประยุกต์ รูปลายหม้อบुरुณฆฏะ ผสมผสานกับท่ารำแบบอินเดีย เพื่อสื่อให้เห็นถึง การรับวัฒนธรรมจากชาวอินเดียเมื่อครั้งพุทธกาล

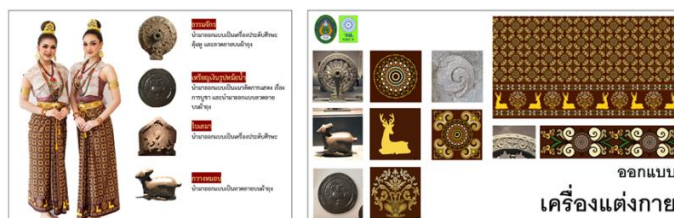
การแสดงช่วงที่ 2 นำเสนอท่ารำเพื่อบูชา โดยเน้นท่ารำที่ใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง คือ ดอกบัวและหม้อบुरुณฆฏะ ซึ่งดอกบัว หมายถึง การบูชา และความบริสุทธิ์ และใช้หม้อบुरुณฆฏะ สื่อความหมายให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งการออกแบบหม้อบुरुณฆฏะและองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในหม้อ ใช้การอ้างอิงรูปแบบมาจากเหรียญเงินรูปหม้อบुरुณฆฏะที่ขุดค้นพบขึ้นในจังหวัดนครปฐม

1.6 เวลาที่ใช้ในการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

การแสดงระบำใช้เวลา 7 นาที 47 วินาที/การแสดงในรูปแบบแสง สี เสียง ใช้เวลา 30 นาที

1.7 เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

ออกแบบจากโบราณสถานสำคัญในนครปฐม ที่พุทธธรรมจักร กวางหมอบ และเหรียญเงินหม้อน้ำ โทนสีที่ใช้ เช่น สีดิน สีทองเก่า และสีศิลา สะท้อนบรรยากาศแห่งศรัทธาและความศักดิ์สิทธิ์ของโบราณสถาน เครื่องแต่งกายจึงไม่ใช่เพียงเพื่อความสวยงาม แต่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ และพุทธศิลป์อย่างลึกซึ้ง

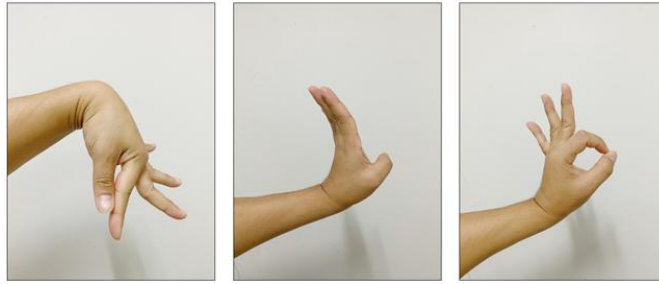
ภาพที่ 2 เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี

ที่มา: ผู้วิจัย

1.8 การออกแบบท่ารำ โดยถอดอัตลักษณ์จากโบราณสถานและวัตถุโบราณ รูปปูนปั้นสมัยทวารวดี ในจังหวัดนครปฐม

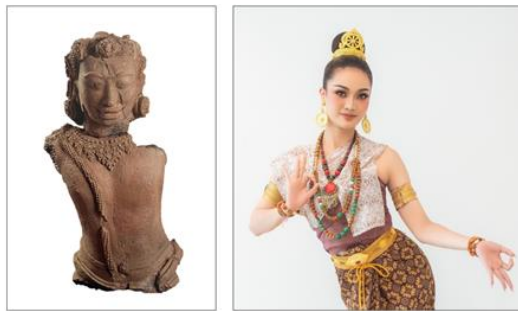
นักโบราณคดี สันนิษฐานว่า ชาวทวารวดีเป็นต้นเชื้อสายมอญ ดังนั้น การออกแบบลีลาท่ารำ รวมทั้งเสียงทำนองเพลง จึงเป็นแบบมอญ ท่ารำได้แรงบันดาลใจจากรูปภาพปูนปั้น ผสมผสานกับจินตนาการของผู้วิจัย โดยยังอยู่บนพื้นฐานของท่ารำมอญ โดยของรายงานผลโดยการจำแนกสัดส่วนดังต่อไปนี้

1) ลักษณะการใช้มือ การแสดงชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี มีลักษณะการใช้มือทั้งสิ้น 3 ลักษณะ ได้แก่

ภาพที่ 3 ซ้าย มือจีบ กลาง มือวง ขวา มือแบบทวารวดีกรมศิลปากร
ที่มา: ผู้วิจัย

2) การแสดงชุด “อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี” ใช้การเคลื่อนไหวของลำตัวที่อ่อน โค้ง บิด เกินลักษณะจริงของมนุษย์ โดยอ้างอิงจากรูปปูนปั้นและพระพุทธรูปในสมัยทวารวดีที่มีลักษณะโค้งงอบริเวณเอวอย่างเด่นชัด ทำรำจึงถูกออกแบบให้สอดคล้องกับรูปแบบศิลปกรรมในยุคนั้น

ภาพที่ 4 ซ้าย รูปปูนปั้น ขวา ลักษณะการใช้ลำตัว
ที่มา: ผู้วิจัย

1.9 การประเมินการแสดง

การประเมินการแสดงโดยคณะกรรมการผู้ทรงด้านนาฏศิลป์และศิลปะการแสดง ปฏิบัติงานและมีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการนาฏศิลป์ไทย เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2568 ได้รับผลการประเมิน ระดับ 5 เหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินการแสดง

ประเด็นการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความเหมาะสม
1. การแสดงมีแนวคิด เนื้อหาที่น่าสนใจ มีความคิดสร้างสรรค์	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
2. การแสดงสามารถถ่ายทอด เล่าเรื่องราว และแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นยุคสมัยทวารวดีได้	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความเหมาะสม
3. ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้ดี มีความคงามของลีลาท่ารำ จังหวะในการรำของผู้แสดงถูกต้องพร้อมเพรียง	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
4. การออกแบบท่ารำ ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบกระบวนท่ารำ แปลกใหม่ น่าสนใจ สวยงาม เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำเสนอแนวคิดของการแสดง	4.33	1.15	เหมาะสมมาก
5. แสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น/ชาติพันธุ์ มีการออกแบบสร้างสรรค์รูปแบบใหม่บนฐานวัฒนธรรมเดิมของพื้นที่ที่ศึกษา สอดคล้องกับการนำเสนอแนวคิดของการแสดง	4.33	1.15	เหมาะสมมาก
6. ฉากและอุปกรณ์การแสดงมีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดการแสดง	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
7. ดนตรีประกอบการแสดงมีความเหมาะสม สร้างสรรค์ดนตรีขึ้นใหม่ และแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางดนตรียุคสมัยทวารวดี	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
8. เวลาที่ใช้ในการแสดงมีความกระชับ ไม่นานจนเกิดความน่าเบื่อต่อการรับชมการแสดง	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
9. การแสดงชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี สามารถส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว และเป็นการแสดงประจำจังหวัดนครปฐม ที่นำเสนอศิลปวัฒนธรรมสมัยทวารวดีของจังหวัดนครปฐมได้	4.33	1.15	เหมาะสมมาก
10. ภาพรวมของการแสดงชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี การแสดงสร้างคุณค่า เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
11. การแสดงมีความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์ที่ไม่มีที่ใดเหมือน	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
12. การแสดงอยู่ในกรอบจารีตที่ยอมรับได้	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
รวม	4.87	0.50	เหมาะสมมากที่สุด

1.10 ผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการชมการแสดง

โดยกิจกรรมส่งเสริมนำร่อง เพื่อเป็นการทดสอบความสำเร็จของกระบวนการวิจัย นำเสนอการแสดงสู่สาธารณะ มีการวัดผล/การวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งเน้นการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม การรับชมการแสดงผลงานจากการวิจัย ที่เกี่ยวข้อง กับ โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามซึ่งออกแบบเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิคเคอร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับ “ความพึงพอใจมากที่สุด” ไปจนถึง “ความพึงพอใจน้อยที่สุด” ครอบคลุมด้านเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ ความน่าสนใจ และประโยชน์ที่ได้รับ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการชมการแสดง (n=400)

ประเด็นการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความหมายระดับ ความพึงพอใจ
1. การแสดงมีแนวคิด เนื้อหาที่น่าสนใจ มีความคิดสร้างสรรค์	4.74	0.53	มากที่สุด
2. การแสดงสามารถถ่ายทอด เล่าเรื่องราว และแสดงให้เห็นถึง อัตลักษณ์ความเป็นยุคสมัยทวารวดีได้	4.69	0.59	มากที่สุด
3. ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้ดี มีความงดงามของลีลาท่า รำ จังหวะในการรำของผู้แสดงถูกต้องพร้อมเพรียง	4.63	0.64	มากที่สุด
4. การแต่งกายมีความเหมาะสมกับแนวคิดของการแสดง	4.72	0.55	มากที่สุด
5. ฉากและอุปกรณ์การแสดงมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ แนวคิดการแสดง	4.61	0.76	มากที่สุด
6. ดนตรีประกอบการแสดงมีความเหมาะสม สร้างสรรค์ดนตรีขึ้น ใหม่ และแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางดนตรียุคสมัยทวารวดี	4.71	0.57	มากที่สุด
7. เวลาที่ใช้ในการแสดงมีความกระชับ ไม่นานจนเกิดความน่าเบื่อ ต่อการรับชมการแสดง	4.69	0.63	มากที่สุด
8. การแสดงชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี สามารถเป็นการแสดงประจำจังหวัดนครปฐม ที่นำเสนอบริบท ศิลปวัฒนธรรม สมัยทวารวดี และดึงดูดความสนใจให้เดินทางมา ท่องเที่ยว แหล่งโบราณสถานสมัยทวารวดีของจังหวัดนครปฐมได้	4.71	0.57	มากที่สุด
9. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากการรับชมการแสดง เกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมสมัยทวารวดีของจังหวัดนครปฐม จากการรับชมการแสดง ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถาน ทวารวดี	4.70	0.59	มากที่สุด
10 ภาพรวมของการแสดงชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถาน ทวารวดี	4.78	0.47	มากที่สุด
รวม	4.69	0.60	มากที่สุด

2. ผลการถ่ายทอดทำรำและรูปแบบของการแสดงสู่สถานศึกษาในพื้นที่

มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) แก่นักเรียนและครูจากสถานศึกษาใน
จังหวัดนครปฐม จำนวน 7 แห่ง โดยเน้นการสอนทำรำเฉพาะที่พัฒนาขึ้นจากบริบทวัฒนธรรมทวารวดี
ทำรำถูกออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะประติมากรรมทวารวดี องค์ประกอบการเคลื่อนไหวที่
สง่างาม นิ่งขมิ้ม และทรงพลัง การถ่ายทอดได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้เข้าร่วม ทั้งในด้านการเรียนรู้
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมอนุรักษ์

ภาพที่ 5 การถ่ายทอดทำรำและรูปแบบของการแสดงสู่สถานศึกษาในพื้นที่
ที่มา: ผู้วิจัย

3. ผลการออกแบบและผลิตสื่อวิดีโอการแสดงประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

นักวิจัยได้ผลิตสื่อวิดีโอความยาวประมาณ 7-9 นาที บันทึกการแสดงชุด “อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี” โดยใช้ฉากหลังเป็นโบราณสถานจริงในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยบริเวณพระปฐมเจดีย์และวัดพระเมรุ เพื่อสื่อถึงความงดงามของสถานที่และความเชื่อมโยงกับเนื้อหาการแสดง พร้อมตัดต่อด้วยเทคนิคภาพและเสียงสมัยใหม่ เสริมดนตรีประกอบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเครื่องดนตรีสมัยทวารวดี สื่อวิดีโอถูกเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์และสื่อท้องถิ่นได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐในการนำไปใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม

สรุปและอภิปรายผล

การระดมสมองโดยแบ่งออกเป็น 4 ครั้ง ในการวิจัยเรื่องนี้ มุ่งเน้นที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ ในการคิด วางแผน ออกแบบกิจกรรม สอดคล้องกับสินธุ์ สโรบล (2546) และวงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์ และ พยอม ธรรมบุตร (2558) ว่าด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนทั้งด้านการรักษาสีงแวดล้อม อนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ซึ่งคนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมกับการกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนารูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน โดยในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ผ่านมา ได้มีการระดมความคิดและออกแบบกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน โดยจัดงานทวารวดีรำลึก นมัสการพระศิลาขาว ภายในงานจะมีกิจกรรมรับชมการแสดง แสง สี เสียงย้อนอดีตทวารวดี และรับประทานอาหารขันโตก (อาหารมอญ) และมีร้านค้าสินค้าพื้นเมืองในชุมชน มีกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการรำมอญ การรำถวายพระศิลาขาว โดยมีผู้รำถวาย 300 คน และกิจกรรมการแสดงบนเวทีตลอดงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ภูริวัจน์ เดชอุ่ม และคณะ (2561) นฤมล อรุโณทัย และคณะ (2564) และธารณี นวัสนธิ์ และสุชุม คงดิษฐ์ (2561) ว่าด้วยการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เข้าถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต โดยใช้การสื่อสารเรื่องราว

อย่างสร้างสรรค์ การเลือกเฟ้นและผสมผสานระหว่างวิธีดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิธีสมัยใหม่ มาออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

ซึ่งการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นจากการศึกษาศิลปวัฒนธรรมสมัยโบราณคตินั้น สะท้อนคุณค่าทางศิลปะผ่านการผสมผสานนาฏศิลป์ไทยกับแนวร่วมสมัยอย่างงดงาม เกิดการตีความใหม่ที่ยังคงรากวัฒนธรรมเดิมไว้ ด้านสังคมช่วยปลูกฝังจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น เสริมสร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนด้านเศรษฐกิจ ผลงานนี้ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมการแสดง เปรียบเสมือนนวัตกรรมการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและความบันเทิง การแสดงสร้างสรรค์ที่นำเสนอขึ้น ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้นจากทุนวัฒนธรรม บริบทชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปทวารวดีที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยนำกระบวนการการผลิต รวมถึงจุดเด่น ของดีในพื้นที่ สอดคล้องกับคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 6 ประการ ของ Richards (2011) และภัณณิ แก้วสง่า และนิศาชล จำนงศรี (2555) ว่าด้วย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มพูนทักษะให้กับนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจะได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มากกว่าการบริโภค ทำให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวภายในชุมชน ได้ประสบการณ์องค์ความรู้ เป็นการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนจะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืน และสัมพันธ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน จากอดีตสู่ปัจจุบัน ในมิติของการเรียนรู้ การทดลองปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ UNESCO (2006) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ท้องถิ่นหรือสถานที่โดยผ่านประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมนั้น ๆ อีกทั้งแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงที่กล่าวมาข้างต้น ยังสอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ที่ว่าด้วยการสร้างสรรค์การแสดง หรือนาฏยประดิษฐ์ คือการคิด การออกแบบ องค์ประกอบการแสดง (สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ทั้งยังสอดคล้องกับ ชมนาด กิจจันทร์ ที่ว่าด้วยสาระของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ จะต้องมีความเด่น แปลกตา ไม่ซ้ำหรือลอกเลียนแบบใคร และเป็นการสร้างสรรค์สรรค์การ (ชมนาด กิจจันทร์, 2564)

สรุปได้ว่าการวิจัยเรื่อง “การศึกษาศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในจังหวัดนครปฐมสู่การสร้างสรรคการแสดงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุด อารยธรรมนาฏการโบราณสถานทวารวดี” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างสรรค์การแสดงที่สะท้อนบริบททางวัฒนธรรมของทวารวดีในจังหวัดนครปฐม ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์สู่สถานศึกษาในพื้นที่ และผลิตสื่อวีดิโอเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการนำเสนอการแสดง

ในรูปแบบสร้างสรรค์ ขั้นตอนที่สองเป็นการออกแบบท่ารำ เครื่องแต่งกาย และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นของนครปฐม จากนั้นในขั้นตอนที่สาม ได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และรูปแบบการแสดงไปยังสถานศึกษา เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมพื้นถิ่น สุดท้ายคือการออกแบบและผลิตสื่อวีดิโอประชาสัมพันธ์ โดยเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น YouTube, Facebook, Instagram และ TikTok เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย งานวิจัยนี้จึงเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและนาฏศิลป์ร่วมสมัย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ข้อเสนอแนะให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล วัฒนธรรมอำเภอ และวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมบรรจุเรื่องของแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคงอัตลักษณ์ชุมชนเรื่องการจัดงานประจำปี ทวารวดีรำลึก และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสมัยทวารวดีให้คงอยู่สืบต่อไป ให้เป็นรูปธรรมในแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2) ข้อเสนอแนะให้โรงเรียนในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง เน้นในเรื่องกิจกรรมที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชนศิลปวัฒนธรรมสมัยทวารวดี โดยให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชนและรักษาไว้ให้คงอยู่ และเสริมในเรื่องของการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ สอดแทรกข้อมูลการเรียนรู้ศิลปะทวารวดีของจังหวัดนครปฐม

ข้อเสนอแนะเชิงการวิจัย

วิจัยพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการในสถานศึกษา แนะนำให้ศึกษาการนำชุดการแสดงไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน เช่น บูรณาการกับวิชานาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ หรือศิลปะ เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมทวารวดีให้กับเยาวชนในพื้นที่ ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการแสดงเป็นกิจกรรมถาวรเชิงท่องเที่ยว และขยายผลการวิจัยไปยังศิลปวัฒนธรรมในภูมิภาคอื่น จากรูปแบบการศึกษาและสร้างสรรค์การแสดงในพื้นที่นครปฐม ควรต่อยอดการศึกษานี้ไปยังพื้นที่อื่นที่มีอารยธรรมทวารวดี เช่น ราชบุรี สุพรรณบุรี หรือชัยนาท เพื่อพัฒนาเครือข่ายการแสดงศิลปวัฒนธรรมทวารวดีในระดับภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเชิงการพัฒนา

แนวทางต่อยอดผลงานการแสดงสมัยทวารวดีในอนาคตควรเน้นการพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบการแสดงให้หลากหลาย ผสมผสานเทคนิคสมัยใหม่ พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเยาวชนในการผลิตและแสดง ขยายโอกาสเผยแพร่ผ่านเวทีและสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งออนไลน์และ

ออฟไลน์ บูรณาการการแสดงกับการศึกษาเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ และติดตามประเมินผลด้านศิลปะ สังคม และเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนและคุณภาพสูงสุดของการแสดง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ทุนพัฒนานักวิจัยตามกรอบความร่วมมือของเครือข่ายวิจัยในระบบ ววน. (มรภ.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ให้ทุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ รวมถึง คณะผู้บริหาร คณาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะอันมีค่า ตลอดจนชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนร่วม ในการสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยจนบรรลุผลสำเร็จ

รายการอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2548). *โบราณวัตถุในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากรกระทรวงวัฒนธรรม.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชมนาด กิจขันธุ์.ศ.ดร. (2564). นาฏศิลป์สร้างสรรค์กับการพัฒนาวิทย์ฐานของครู (ตอนที่1). *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*, 5(1), 5.
- ธารณี นวสินธุ์ และสุขุม คงดิษฐ์. (2561). *แนวทางการบูรณาการรูปแบบการท่องเที่ยวจากฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยววิถีไทยอย่างสร้างสรรค์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ธีรดา นุ่มเจริญ. (2565). การสร้างสรรค์การแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร”. *วารสารศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 7(6), 17.
- นฤมล อรุโณทัย และคณะ. (2564). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานของวัฒนธรรมแห่งการอนุรักษ์”*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เนชั่นทีวี. (2564). *ศิลปวัฒนธรรม กับ การอนุรักษ์ เมื่อความยั่งยืนอาจมีองค์ประกอบมากกว่าที่คิด*. สืบค้นจาก <https://www.nationtv.tv/original/378842092>. เมื่อวันที่ 02 มกราคม 2567.
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม และคณะ. (2561). *รายงานฉบับสมบูรณ์ แผนงานวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มจังหวัดนันทบุรี ปทุมธานี และพระนครศรีอยุธยา เชื่อมโยงพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาภาพลักษณ์อย่างมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

รายการอ้างอิง (ต่อ)

- ภัณณิ แก้วสง่า และ นิศาชล จำนงศรี. (2555). “Creative Tourism: A New Choice of Thai Tourism การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย.”. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 6(1). หน้า 91-109.
- วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์ และ พยอ ธรรมบุตร. (2558). ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 5(2). กรกฎาคม-ธันวาคม 2558.
- สฤณีพงศ์ ขุนทรง. (2557). การคาระหวางประเทศสมัยทวารวดี : มุมมองจากงานโบราณคดี เมืองนครปฐม. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 34(1) : 9-29, 2557.
- สินธุ์ สโรบล. (2546). *การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ*. โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวและชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุรพล วิรุฬักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากรปี พ.ศ. 2556*. ค้นวันที่ 2 ตุลาคม 2557 จาก www.service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). (ร่าง) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อมรรัตน์ วงศ์เป็น. (2552). ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป. *RMUTT Global Business and Economics Review*. Vol.4, No.2, March 2009, 39-57.
- อัญญา พจนา. (2550). *ส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์, กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Richards, G. (2011). *Creative tourism: the state of the art*. *Annals of Tourism Research*, 38, 1225-1253.
- UNESCO. (2006). Education for All Global Monitoring Report, *Creative Education*. 10(12).